

УДК 372.881.111.1

ВІММЕЛЬБУХ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лобачова І.М.

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

У статті досліджено проблему використання виммельбух для активізації іншомовної мовленнєвої діяльності учнів молодшого шкільного віку та зацікавлення їх у вивченні іноземної мови й використання її в життєвих ситуаціях спілкування. Розглянуто особливості застосування виммельбух на уроках англійської мови в початковій школі. Наведено результати експериментального дослідження щодо ефективності імплементації книжок-розглядинок у навчально-виховний процес школярів для активізації їхньої іншомовної мовленнєвої діяльності. Окреслено позитивні аспекти роботи з виммельбух під час навчання англійської мови учнів початкової школи. Визначено, що виммельбухи націлені на формування елементарних іншомовних комунікативних умінь, формування якостей, необхідних для засвоєння мінімізованого програмного обсягу знань і вмінь з англійської мови.

Ключові слова: виммельбух, життєва ситуація спілкування, іншомовна мовленнєва діяльність, наочні засоби навчання, учень початкової школи.

Постановка проблеми. Інтеграція України в економічний європейський простір вимагає від свідомого громадянина України знання іноземних мов, що створює передумови для культурного і професійного зростання особистості. Крім того, співпраця з країнами світу і потреба у висококваліфікованих фахівцях, які б володіли іноземною мовою на професійному рівні, обумовлює реформування іншомовної освіти в Україні. Так, у нормативно-правових документах (Національна доктрина розвитку освіти (2002 р.), Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2004 р.), «Західноєвропейські Рекомендації з мовної освіти...» (2003 р.) зазначено, що з 2012 року вивчення англійської мови починається з першого класу [3]. Звідси проблема навчання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації постає досить гостро і вимагає нових підходів до навчально-виховного процесу на уроках англійської мови в початковій школі, удосконалюючи традиційні методики і використовуючи інноваційні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому колі проблему підготовки майбутніх учителів іноземних мов висвітлено такими дослідниками, як О. Бігич, Л. Биркун, І. Верещагіна, О. Ішутіна, І. Мамчур та ін. Проблема вдосконалення навчання іноземних мов у початковій школі розглянули О. Бескорса, М. Денисенко, О. Коломінова, С. Ніколаєва, В. Плахотник та ін. Дослідженням специфіки комунікативних явищ займалися такі науковці, як М. Бовтенко, Л. Биркун, І. Гречихін, В. Дем'янков, Ю. Караулов та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність комплексного аналізу проблеми імплементації виммельбух на уроках англійської мови в початковій школі в теоретико-практичній площині зумовила актуальність досліджуваної проблеми.

Мета статті – здійснити теоретико-практичне обґрунтування проблеми використання виммельбух для активізації іншомовної мовленнєвої діяльності учнів початкової школи. Окреслена мета передбачає виконання таких завдань: 1) розглянути особливості застосування виммельбух

на уроках англійської мови в початковій школі; 2) експериментально перевірити ефективність використання виммельбух для активізації іншомовної мовленнєвої діяльності школярів; 3) визначити позитивні аспекти роботи з виммельбух під час навчання англійської мови.

Методи дослідження. Ураховуючи специфіку поставлених завдань, у науковому дослідженні використано такі методи: порівняння, узагальнення, педагогічний експеримент, спостереження, метод вивчення продуктів діяльності респондентів, тестування, що дозволило отримати достовірні дані і зробити ґрунтовні висновки; проникнути в сутність окресленої проблеми, логічно перейти від загальної думки до конкретної.

Виклад основного матеріалу. У навчальних програмах для загальноосвітніх шкіл визначено, що учні повинні засвоїти програмний іншомовний матеріал для коректного вживання у відповідних мовленнєвих ситуаціях, уміти самотійно підбирати необхідні мовні та мовленнєві засоби адекватні наміру мовця та комунікативній ситуації. Тобто учні повинні оволодіти іншомовними комунікативними навичками та вміннями їх використовувати в типових ситуаціях реального спілкування.

Основною метою навчання іноземної мови в загальноосвітній школі є формування іншомовних комунікативних умінь, розвиток мовленнєвої діяльності учнів, удосконалення вмінь і навичок використовувати іноземну мову в життєвих ситуаціях спілкування. Так, експериментальне дослідження, яке було проведене в 2016-2017 н.р. на базі Слов'янської ЗОШ I-III ступенів № 15 Слов'янської міської ради Донецької області в 3-А класі, передбачало перевірку гіпотези: формування іншомовних мовленнєвих умінь учнів молодшого шкільного віку стане успішним за умови імплементації в навчально-виховний процес виммельбух.

Завдяки проведеному констатувальному експерименту було виявлено низку загальних проблем, що потребували певної корекції: низька активність учнів щодо вивчення англійської мови; відсутність зацікавлення в успіху вивчення англійської мови; непродуктивність у запам'ятовуванні

нової іншомовної лексики, що призводить до неспроможності здійснення акту комунікації; відсутнє позитивне ставлення до навчальної діяльності на уроці англійської мови тощо.

Уважаємо, що виявлені проблеми зумовлені застосуванням у навчально-виховному процесі учнів молодшого шкільного віку традиційного підходу до навчання іноземної мови, що має низку недоліків: навчання зводиться до передачі вже готових знань; орієнтація на «середнього» учня за темпом навчання та за об'ємом знань; неврахування індивідуально-психологічних особливостей школярів; велике навантаження на пам'ять учнів тощо. Тому слід шукати шляхи покращення ефективності навчання іноземної мови через внесення нового в традиційну методику, використання інтенсивних методик, індивідуалізацію, диференціацію навчання, орієнтацію на особистісно орієнтоване навчання.

За результатами навчальних досягнень учнів 3-А клас було поділено на дві підгрупи. Результати констатувального експерименту засвідчили такий рівень сформованості іншомовних мовленнєвих умінь школярів:

– I підгрупа: а) високий рівень – 3 учні (19%); б) достатній – 5 учнів (31%); в) середній – 5 учнів (31%); г) низький – 3 учні (19%).

– II підгрупа: а) високий рівень – 1 учень (6%); б) достатній – 5 учнів (31%); в) середній – 6 учнів (38%); г) низький – 4 учні (25%).

Отримані показники свідчать про те, що рівень сформованості мовленнєвих умінь учнів II підгрупи дещо нижчий, ніж у I підгрупі (тому II підгрупу визначено як експериментальну, а I підгрупу – як контрольну).

Результати запропонованих завдань засвідчили загалом достатній рівень володіння учнями іншомовним матеріалом. Загальні проблеми, що виникали під час навчання англійської мови, спонукали до застосування новітніх розробок у навчанні іноземної мови для досягнення більш високих результатів. З огляду на це акцентуємо увагу на можливості використання такого наочного засобу, як віммельбухи, що націлені на формування елементарних іншомовних комунікативних умінь, формування якостей, необхідних для засвоєння мінімізованого програмного обсягу знань і вмінь з англійської мови.

Результати констатувального експерименту щодо з'ясування початкового рівня сформованості іншомовних мовленнєвих умінь молодших школярів свідчать про недостатню увагу педагогів до цієї проблеми. На нашу думку, для ефективного формування та подальшого розвитку мовленнєвих навичок молодших школярів на уроках англійської мови необхідно створити дидактичні умови успішної іншомовної підготовки учнів. Уважаємо, що стане доцільним імплементувати віммельбух в навчально-виховний процес учнів початкової школи для зацікавлення у вивченні іноземної мови й використання її в життєвих ситуаціях спілкування. Упровадження роботи з віммельбух на уроці дає широкі можливості для активізації навчального процесу. Віммельбух – це наочний засіб, що належить до групи активних способів навчання практичного володіння англійською мовою [3].

Сюжетні картинки віммельбух є умовним відтворенням її учасниками реальної практичної ді-

яльності людей, створюють умови для реального спілкування. Ефективність навчання тут обумовлена передусім вибухом мотивації, підвищенням зацікавленості до вивчення англійської мови.

Така книжка-розглядка мотивує мову діяльність, бо діти, які навчаються, опиняються в ситуації, коли актуалізується потреба щонебудь сказати, запитати, з'ясувати, довести, чимось поділитися зі співбесідником. Школярі наочно переконуються в тому, що мову можна використовувати як засіб спілкування. Це активізує прагнення дітей до контакту один з одним та вчителем, створює умови рівності в мовному партнерстві, руйнує традиційний мовний бар'єр. Під час створених ситуацій школярі опановують такі елементи спілкування, як уміння почати бесіду, підтримати її, перервати співбесідника, у потрібний момент погодитися з його думкою або спростувати її; уміння цілеспрямовано слухати співбесідника, ставити уточнювальні питання тощо [2].

Практично весь навчальний час за такої діяльності відведений на мовленнєву практику, при цьому не лише той, хто говорить, але й той, хто слухає, максимально активний, бо він повинен зрозуміти й запам'ятати репліку партнера, співвіднести її із ситуацією, визначити, наскільки вона релевантна ситуації й завданню спілкування, і правильно відреагувати.

Так, наприклад, на початку книги «День у зоопарку» є інструкція, як нею користуватися, і наскрізні завдання щодо стратегії пошуку. Крім того, на кожному розвороті представлений зоопарк у різний час доби. Саме часом доби визначається і становище учасників, працівників і відвідувачів зоопарку (або їхня відсутність). На кожному розвороті є завдання – знайти того чи того персонажа, крім того, завжди потрібно пам'ятати про наскрізне завдання, яке подано на початку книги. У цій книзі ми можемо простежити, що день у зоопарку починається рано вранці, ще затемна, із годування тварин і прибирання, відкриваються лотки, приходять відвідувачі, привезли слона, втекла мавпа, почалася гроза й усі розбігаються, увечері зоопарк закривається, звірі відпочивають тощо. Можна також із зацікавленістю спостерігати за доглядачем зоопарку, бешкетними мавпочками-гібонами, кишеньковим злодієм тощо. Так у книзі розповідається звичайна історія про роботу зоопарку; книга спонукає до пошуку і розкриття таємниць, змушуючи ретельно шукати серед безлічі дрібних фігурок і елементів малюнка його окремих учасників [2].

Робота з віммельбух на уроках англійської мови допомагає розкрити резервні можливості молодших школярів щодо запам'ятовування значного обсягу навчального матеріалу; створити сприятливі умови для оволодіння усним мовленням; забезпечити особистісно орієнтоване навчання; створити емоційно-позитивні стосунки між учителем та учнями; акцентувати увагу на усномовленнєвій комунікації (можна нескінченно кількість разів знаходити нові взаємозв'язки, життєві ситуації, вивчати звички улюблених героїв, порівнювати і припускати розвиток подій, знайомитися з новими словами і поняттями); об'єднати учнів, створюючи простір для взаємодії – сюжет створюється при спільному перегляді, спіраючись на індивідуальний життєвий досвід дитини.

Виммельбухи розвивають дитину: тренують пам'ять, уважність, розширюють словниковий запас, розвивають кругозір, уміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки, тренують посидючість. Учень отримує нові знання, ставлячи безліч запитань про героїв книги [1].

В основу роботи з виммельбух покладено сутність комунікативного підходу до навчання іноземних мов, тобто не просто створення умов, у яких пропонується діяти учням, а безпосередньо спонування до діяльності в запропонованих умовах. Засвоєння іноземної мови відбувається насамперед у її комунікативній функції, тобто в процесі діяльності з позамовною метою. Учні йдуть шляхом не «Запам'ятовуй і дій!», що є характерним для умовно-комунікативного підходу, проте «Діючи – запам'ятовуй!». Пріоритетна роль при навчанні іноземних мов завдяки виммельбух відводиться формуванню потреби учнів у мовленнєвих діях, бо навчання має діяльнісний характер: учні намагаються вирішити реальні та уявні завдання.

Так, контрольний етап експерименту був проведений у контрольній та експериментальній підгрупах. Зазначимо, що учні I підгрупи навчалися за чинною програмою з англійської мови, проте в II підгрупі відбулося впровадження виммельбух у навчальний процес для успішного формування мовленнєвих умінь учнів.

Результати контрольного етапу експерименту засвідчили такий рівень сформованості іноземних мовленнєвих умінь школярів:

– I підгрупа: а) високий рівень – 3 учні (19%); б) достатній – 5 учнів (31%); в) середній – 5 учнів (31%); г) низький – 3 учні (19%).

– II підгрупа: а) високий рівень – 2 учні (12%); б) достатній – 7 учнів (44%); в) середній – 6 учнів (38%); г) низький – 1 учень (6%).

Отже, аналіз даних свідчить про те, що в експериментальній підгрупі одержано більш позитивні результати з формування іноземних мовленнєвих умінь молодших школярів порівняно з контрольною підгрупою. Це дає підстави вважати, що проведена експериментальна робота підтвердила гіпотезу щодо ефективності використання виммельбух для активізації іноземної мовленнєвої діяльності учнів початкової школи на уроках англійської мови.

Висновки та пропозиції. Отримані теоретичні й практичні висновки свідчать, що визначені й теоретично обґрунтовані педагогічні умови використання виммельбух сприяють розвитку мовленнєвих умінь молодших школярів. Доведено, що імплементація в навчальний процес виммельбух позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів школярів, іноземних мовленнєвих умінь, сприяє усвідомленню засвоєнню англійської мови. Це також сприяє розвитку таких якостей, як самостійність, ініціативність, толерантність, співпереживання тощо. Учні молодшого шкільного віку вчать активно, захоплено працюють, допомагають один одному, уважно слухають своїх товаришів, а вчитель лише керує навчальною діяльністю. Робота з виммельбух на уроках англійської мови допомагає розкрити резервні можливості молодших школярів щодо запам'ятовування значного обсягу іноземного навчального матеріалу та створити сприятливі умови для оволодіння усним мовленням. У подальших розвідках заплановано аналіз системи вправ для ефективної роботи з виммельбух на уроках англійської мови.

Список літератури:

1. База знань: книга виммельбух [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mamsila.ru/wiki/Книга%20виммельбух>
2. Супер книги виммельбух. Как читать книги без единого слова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://https://aidaumnica.com/vimmelbux-chitat-knigi/>
3. Lobachova I. Pedagogical Conditions of Using a Wimmelbuch at English Lessons at Primary School / Lobachova I. // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: [наукове електронне видання]. – Вип. 5. – Ч. 2. – 2017. – Режим доступу: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/>

Лобачова И.Н.

ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

ВИММЕЛЬБУХ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье исследована проблема использования виммельбух с целью активизации иноязычной речевой деятельности учащихся младшего школьного возраста, вызвать у них интерес к изучению иностранного языка и использованию его в жизненных ситуациях общения. Рассмотрены особенности применения виммельбух на уроках английского языка в начальной школе. Приведены результаты экспериментального исследования относительно эффективности имплементации книг-глядделок в учебно-воспитательный процесс школьников для активизации их иноязычной речевой деятельности. Определены положительные аспекты работы с виммельбух при обучении английскому языку учащихся начальной школы. Установлено, что виммельбухи нацелены на формирование элементарных иноязычных коммуникативных умений, формирование качеств, необходимых для усвоения минимизированного программного объема знаний и умений по английскому языку.

Ключевые слова: виммельбух, жизненная ситуация общения, иноязычная речевая деятельность, наглядные средства обучения, ученик начальной школы.

Lobachova I.M.

SHEE «Donbass State Pedagogical University»

A WIMMELBUCH AS A MEANS OF ACTIVATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE SPEECH ACTIVITY AT ENGLISH LESSONS

Summary

The article deals with the problem of using a Wimmelbuch for activating foreign language activity of primary school students and their interest in studying a foreign language and its using in life situations of communication. The features of using the Wimmelbuch at English lessons at primary school are considered. The results of experimental research on the effectiveness of the implementation of the Wimmelbuch into the educational process of primary school students for activating their foreign language activity are presented. The positive aspects of the work of the Wimmelbuch in teaching English to primary school students are outlined. It is determined that the Wimmelbuch is aimed at forming primary foreign language communication skills, the formation of the qualities which are necessary for the mastering the minimized syllabus level of knowledge and skills of English.

Keywords: Wimmelbuch, life situation of communication, foreign language speech activity, visual teaching means, primary school student.